

7 KANSEN VOOR VERANDERING

MEERJARENPLAN
2018-2022

STICHTING

DOEN

VRIENDEN
LOTERIJ

NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

BankGiro
Loterij

WELKOM IN DE WERELD VAN DOEN

Stichting DOEN is 25 jaar geleden opgericht door de Nationale Postcode Loterij en gelooft in een groene, sociale en creatieve samenleving. DOEN ziet kansen voor verandering, ondanks alle negatieve ontwikkelingen en crises die momenteel plaatsvinden. Omdat er vele mooie, bijzondere en inspirerende ondernemers, bewoners en kunstenaars zijn die het lef en de moed hebben om de bestaande systemen uit te dagen en te veranderen. Zij dromen van een betere samenleving, die gebaseerd is op zorgen voor elkaar, innovatie en samenwerking. Voorlopers die het gewoon dóen. En hoe meer voorlopers er zijn, hoe sneller de transitie naar een betere samenleving.

DOEN gaat zich ook de komende vijf jaar richten op deze initiatiefnemers om hen groter, sterker en zichtbaarder te maken. Door te financieren, maar ook door het bijeenbrengen van experts en voorlopers, door communicatie en door lobby bereiken we samen de gevestigde orde. Op die manier kunnen initiatiefnemers individueel of met elkaar sneller transities voor elkaar krijgen.

DOEN zet zich in voor deze transities. De verandering naar een circulaire economie, waarin het gemeenschappelijke voorop staat, waar iedereen kan mee doen en waar ruimte is voor radicale verbeelders die een nieuwe blik op de wereld tonen. Door de focus op 7 Kansen voor Verandering kan DOEN, met de bijdrage van de Goede Doelen Loterijen, ook de komende vijf jaar weer honderden initiatieven ondersteunen die het verschil gaan maken. Gewoon DOEN!

Anneke Sipkens, Jasper Snoek
Directie Stichting DOEN

HET WAAROM VAN DOEN

DOEN gelooft in een groene, sociale en creatieve samenleving. Elke dag weer is er de mogelijkheid om het anders te doen, om het beter te doen. Zodat er een samenleving ontstaat die uitgaat van het welzijn van de mensen en de aarde.

HET HOE VAN DOEN

Dankzij de bijdrage van de drie Goede Doelen Loterijen ondersteunt DOEN al 25 jaar groene, sociale en creatieve voorlopers, ondernemers, bewoners en kunstenaars. Ondernemende mensen die risico's durven te nemen om hun baanbrekende ideeën tot leven te brengen. Schaalbare en uitrolbare ideeën die de wereld veranderen, mensen inspireren en daarbij een beweging in gang zetten.

HET WAT VAN DOEN

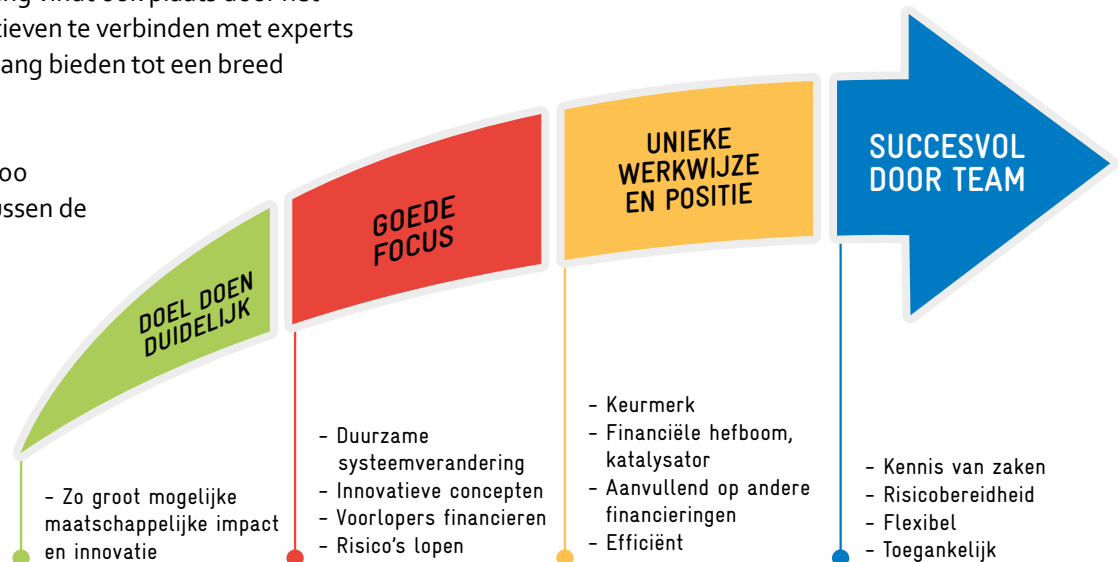
De kern van de activiteiten van DOEN is het financieren van voorlopers in een vroege fase met subsidies, leningen en participaties. Ondersteuning vindt ook plaats door het geven van advies, door initiatieven te verbinden met experts of financiers of door het toegang bieden tot een breed communicatieplatform.

Jaarlijks krijgt DOEN circa 1600 aanvragen, waarvan het er tussen de 200-300 financiert.

DOEN verstrekt subsidies (ca. 90% van het aantal) en leningen. Daarnaast participeert DOEN Participaties in meer dan 50 Nederlandse en internationale groene en sociale bedrijven en fondsen. DOEN beheert in totaal meer dan 700 lopende financieringen en fungeert vaak als hefboom voor andere financiers. Met 32 medewerkers besteedt DOEN jaarlijks ongeveer 40 miljoen euro aan haar missie.

Elke dag weer is er de
mogelijkheid om het anders te
doen, om het beter te doen.

Evaluatiebureau Ecorys concludeert uit alle programma-evaluaties van de afgelopen jaren dat DOEN een duidelijk doel heeft met een goede focus, een unieke werkwijze en positie in het veld heeft en succesvol is door het team.

WAT HEEFT DOEN BEREIKT?

Ook de afgelopen vijf jaar heeft DOEN de rol van aanjager vervuld in vele sectoren en op vele gebieden. Met de bijdrage van de Goede Doelen Loterijen heeft DOEN tussen 2013-2017 209,2 miljoen euro besteed aan haar doelstelling door het ondersteunen van 1304 voorlopers. Binnen de drie thema's Groen, Sociaal en Creatief is gewerkt via zeven programma's (Nieuwe Economie, Duurzaam Ondernemen, Duurzame Energie, Nieuwe Ontmoetingsplekken, Sociaal Ondernemen, BankGiro Loterij Fonds en Cultuur & Media Internationaal). De doelstellingen van het Meerjarenplan 2013-2017 per programma zijn ruimschoots gehaald: iets om trots op te zijn!

RESULTATEN 2013-2017					PROGNOSE	TOTAAL
	2013	2014	2015	2016	2017	
GOEDGEKEURDE PROJECTEN	223	289	273	259	260	1304
BEDRAG GOEDGEKEURD (IN € MLN)*	48,6	47,9	44,1	36,6	32,0	209,2
*INCLUSIEF COMMUNICATIE EN SPECIALE PROJECTEN						

In Nederland is met behulp van **Current** energiebesparing en -opwek verder op de kaart gezet en doen al meer dan honderdduizend huishoudens mee aan de energietransitie. Daarnaast

hebben in Afrika en India miljoenen mensen toegang gekregen tot duurzame energie.

Duurzaam en sociaal ondernemen is steeds bekender en succesvoller. Een voorbeeld hiervan is Brouwerij **de Prael**, waar mensen met een psychiatrische achtergrond bierbrouwen. DOEN is al sinds 2005 partner. Ook **Samasource** in Nairobi, waar mensen uit de sloppenwijken IT-diensten leveren, is een goed voorbeeld hoe duurzaam en sociaal ondernemen samen kunnen gaan. Internationaal zijn duizenden boeren beter in staat duurzaam te verbouwen, bijvoorbeeld via **Progreso**.

Spelregels voor de Nieuwe Economie zijn ontwikkeld en worden in toenemende wijze gedeeld onder andere omdat DOEN de initiatieven met elkaar verbindt. Een voorbeeld hiervan is **COMMONLAND** een combinatie van duurzame economische ontwikkeling en natuurherstel.

In Nederland nemen duizenden actieve, ondernemende bewoners het heft in eigen handen en zorgen gemeenschappelijk voor een betere sociale samenhang in de buurt. DOEN speelt daarin een belangrijke rol, bijvoorbeeld door bij te dragen aan het 'We doen het zelf wel festival' in samenwerking met mediapartner Human.

Met ondersteuning van het BankGiro Loterij Fonds zorgen

maatschappelijk betrokken kunstenaars voor actieve betrokkenheid van vaak nieuw publiek. Hierdoor kunnen meer mensen zich verwonderen en geïnspireerd raken. Zoals bij de voorstelling **MANSHOLT van Stichting Jan Vos**, op een tiental boerenerven. Internationaal kunnen vele duizenden kunstprofessionals zich door DOEN verder

ontwikkelen. In landen waar vrijheid van meningsuiting en cultuur onder druk staan, hebben miljoenen mensen toegang tot vrije media en bijzondere voorstellingen mogen ervaren. Zo zorgt

het multimediale kunsthuis en buurttuin **Ker Thiossane** in Dakar bijvoorbeeld voor creatieve en sociale verbinding.

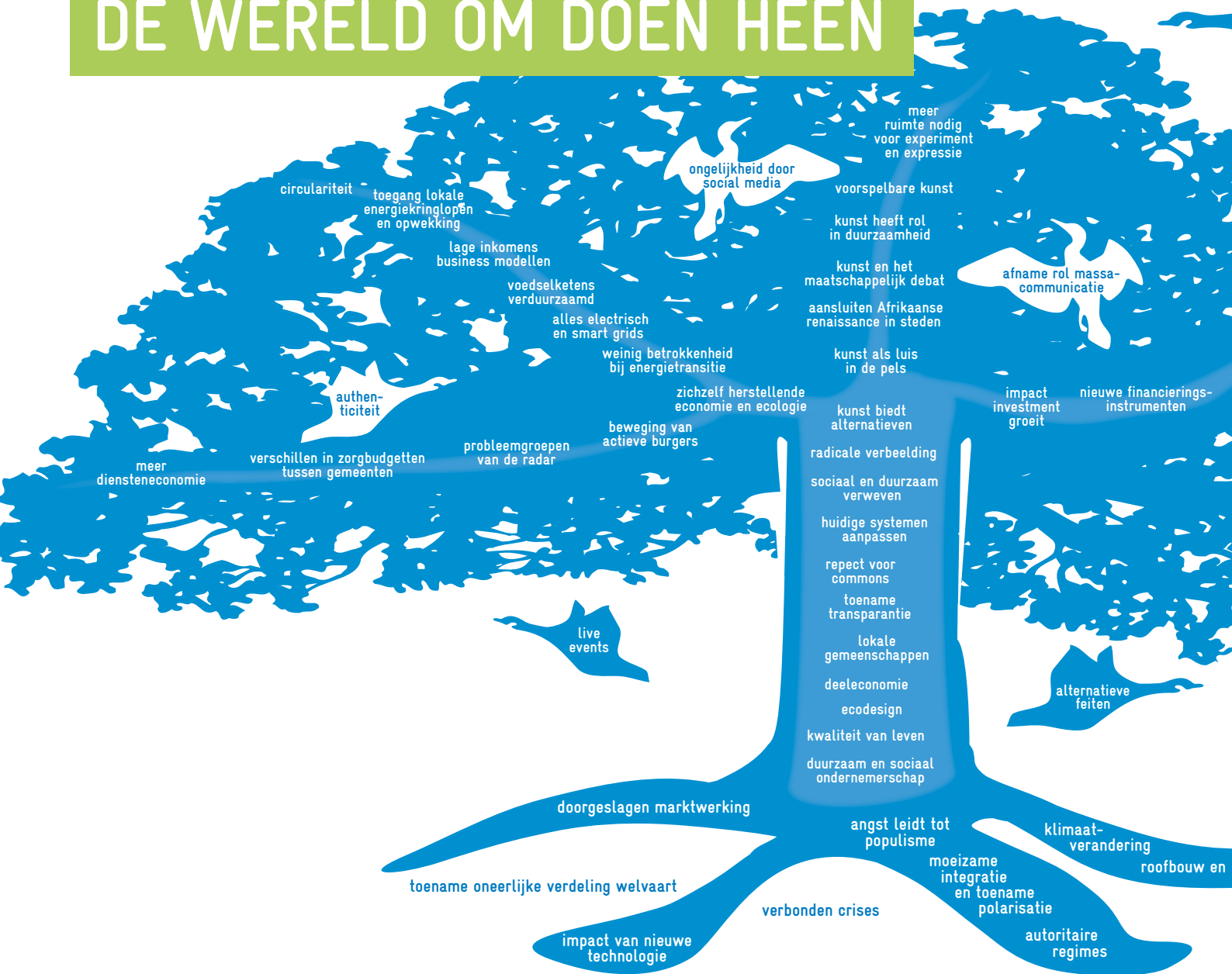

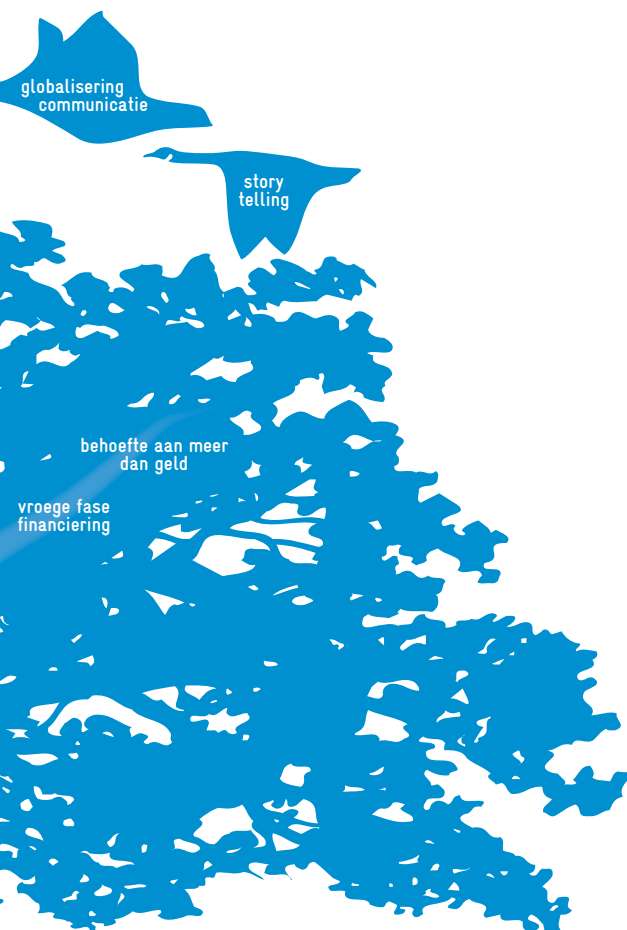
Omdat DOEN in een vroege fase voorlopers ondersteunt, zijn niet alle projecten succesvol. Dat is de keerzijde van risico's nemen. Zoals bij de ondersteuning van het duurzame visbedrijf **Fishes**, dat failliet ging. Ondanks dat heeft Fishes ervoor gezorgd dat het aandeel duurzame vis in de supermarkten sterk gestegen is, waardoor wel impact is bereikt.

- 25 INITIATIEVEN DIE SPELREGELS VOOR DE NIEUWE ECONOMIE INTRODUCEREN
- > 1000 BEDRIJVEN ZIJN DUURZAMER GAAN WERKEN
- > 40 DUURZAME ONDERNEMERS IN NEDERLAND EN OOST AFRIKA DIRECT ONDERSTEUND
- > 500.000 BOEREN (INDIRECT) INTERNATIONAAL ONDERSTEUND
- > 1000 DUURZAME ONDERNEMERS WERELDWIJD ONDERSTEUND VIA FONDSEN OF ACCELERATORS
- 2.5 MILJOEN MENSEN TOEGANG TOT DUURZAME ENERGIE
- 1.5 MILJOEN TON CO₂ BESPAARD
- ENERGIEBEDRIJF QURRENT HEEFT MEER DAN 100.000 KLANTEN
- MEER DAN 50 PARTICIPATIES MET EEN WAARDE VAN > 180 MILJOEN (VOORAL DOOR SUCCES VAN PROCREDIT)
- 192 SOCIALE ONDERNEMERS ONDERSTEUND
- 3.840 MENSEN AAN DAGBESTEDING OF (LEER) WERK(TRAJECT) GEHOLPEN
- 217 NIEUWE ONTMOETINGSPLEKKEN GESTIMULEERD

- > BIJNA 7.000 BUURTBEWONERS ZETTEN ZICH ACTIEF IN VOOR HUN BUURT
- 300 GEËNGAGEERDE ONTWERPERS EN KUNSTENAARS ONDERSTEUND DIE ALTERNATIEVE OPLOSSINGEN VOOR MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN CREËREN WAARVAN 60 CONCREET TOEGEPAST ZIJN.
- > 3 MILJOEN BEZOEKERS EN 200.000 ACTIEVE DEELNEMERS AAN CULTUUR DOOR HEEL NEDERLAND
- 10 EXPERIENCES VOOR BANKGIROLOTERIJ DEELNEMERS
- 118 CULTUURINITIATIEVEN IN NOORD-, OOST-, EN WEST-AFRIKA ONDERSTEUND
- 112 BEELDENDE KUNSTENAARSINITIATIEVEN ONDERSTEUND IN AZIË, AFRIKA EN LATIJNS-AMERIKA (ARTS COLLABORATORY)
- 1.060 CULTUURINITIATIEVEN INTERNATIONAAL INDIRECT ONDERSTEUND, VIA AFAC EN CULTURE RESOURCE (BEIDE ARABISCHE REGIO) EN RÉSEAU KYA (MALI)
- 30.000 PROFESSIONALS EN 7.5 MILJOEN BEZOEKERS INTERNATIONAAL BEREIKT
- 40 MEDIA-ORGANISATIES INDIRECT ONDERSTEUND
- > 10 MILJOEN MENSEN TOEGANG TOT VRIJE MEDIA GEGEVEN

DE WERELD OM DOEN HEEN

DOEN laat zich graag voeden door externe bekenden en onbekenden om hun visie op de toekomst naast die van DOEN te leggen.

Daarom is dit jaar met meer dan 50 relaties, partners, academici, opiniemakers, deelnemers aan projecten die DOEN steunt, de Raad van Toezicht en de Goede Doelen Loterijen gesproken. Welke trends en ontwikkelingen zien zij? En wat voor invloed heeft dat op de rol en werkwijze van DOEN? Daarnaast heeft DOEN een selectie van recente publicaties, documenten en boeken doorgenomen en geanalyseerd.

Het resultaat van deze externe analyse is hier verbeeld in de vorm van een boom. De wortels verbeelden vier maatschappelijke ontwikkelingen die van groot belang zijn voor het werk van DOEN:

- Doorgeslagen marktwerking en vercommercialisering waardoor alles handel is en de belangen van het individu leidend zijn. Tegelijk komt een tegenbeweging op gang. Deze stelt het zorgvuldig omgaan met wat van ons allemaal is voorop, zoals lucht, water, grondstoffen en publieke ruimtes;
- De snelle opkomst van nieuwe technologieën kunnen helpen een groene, sociale en creatieve wereld te realiseren, maar kunnen ook bijdragen aan verdere rooibouw en uitbuiting;
- Een toenemende angst en onzekerheid bij mensen, met als gevolg populisme, xenofobie en het uitsluiten van minderheden;
- Als reactie op klimaatverandering, rooibouw op de planeet en verlies van biodiversiteit zijn er steeds meer mensen en initiatieven die hier iets tegen willen doen: energiecoöperaties, ecodesign, restaureren van natuurgebieden.

Op deze vier ontwikkelingen bouwen andere zowel positieve als negatieve ontwikkelingen voort. In de stam staan de algemene ontwikkelingen die voor heel DOEN relevant zijn. De takken laten vervolgens specifieke ontwikkelingen op de thema's Groen, Sociaal en Creatief zien. In één tak komen de belangrijkste trends op het gebied van financiering terug. De vogels representeren ten slotte de trends op gebied van communicatie.

Een meer uitgebreide versie van deze externe analyse is apart op te vragen.

WAAROM

**MACRO TRENDS EN
ONTWIKKELINGEN**

wat werkt
wordt trend

sturen,
beïnvloeden

**BESTAANDE
SYSTEMEN**

innovatie en
nieuwe ideeën

DOEN

gevestigde
belangen

**INNOVATIEVE
NICHES**

BRON: OP BASIS VAN GEELS & KEMP, 2001,
TRANSITION ACADEMY

WERKEN AAN TRANSITIES

De externe analyse laat zien dat structurele veranderingen en actie noodzakelijk zijn. DOEN gaat daarom nog meer inzetten op het versnellen van transities. Door van onderop, samen met partners en met innovatieve niches, de bestaande systemen te laten zien dat het anders kan. DOEN wil de nieuwe praktijken die aan de basis ontstaan groter, sterker en zichtbaarder maken.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

Groter maken door middel van het financieren van vernieuwende en innovatieve projecten. Niet alleen eenmalig om deze projecten een kans te geven, maar ook zolang als nodig is om een beweging onomkeerbaar te maken. Door het verstrekken van subsidies, maar ook door leningen of door aandeelhouder te worden, direct of via een fonds met specifieke focus op regio's of sectoren. Groter maken betekent ook systeemcondities veranderen en daarvoor lobbyen als dat nodig is. DOEN richt zich uiteraard ook op unieke, kleinschalige initiatieven die moeilijk andere financiers weten te vinden. DOEN is het fonds waar deze vaak verrassende initiatieven terecht kunnen.

Sterker door het verbinden tussen en bouwen van netwerken. Het netwerk van DOEN is door meer dan 25 jaar ondersteuning groot en krachtig. DOEN wil dit nog meer benutten en initiatieven verbinden. Tussen initiatieven onderling, maar ook met experts of co-financiers. Op die manier worden ervaringen uitgewisseld en wordt kennis verdiept. Dat maakt een nieuwe praktijk sterker en veerkrachtig. Hiervoor wordt onder andere het opzetten van een DOEN Academie overwogen.

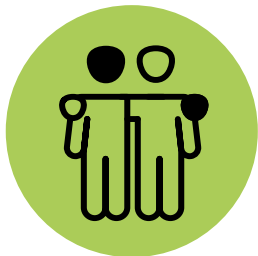
Zichtbaarder maken door de inzet van communicatie. Juist de voorlopers die DOEN steunt, kunnen mensen inspireren om bewust te kiezen voor verandering maar dan moeten ze wel breed bekend worden. Dat kan via DOEN of via de kanalen van de Goede Doelen Loterijen, waarmee een breed publiek bereikt wordt. Door meer zichtbaarheid wordt de gevestigde orde geïnspireerd en meer nieuwe aanvragers bereikt.

VIER TRANSITIES

Op basis van ontwikkelingen, zoals geschetst in de wereld om DOEN heen, maakt DOEN de keuze aan welke systeemtransities gewerkt gaat worden. Deze keuze is mede bepaald door de activiteiten van DOEN over de afgelopen jaren. De vier gekozen transities zijn:

1. Van dominantie van markt of staat naar meer aandacht voor het gemeenschappelijke;
2. Van lineaire, uitputtende economie, naar een circulaire economie;
3. Van groeiende tegenstellingen naar een sociale en inclusieve samenleving waarin iedereen er toe doet en mee doet;
4. Van marktwerking in cultuur naar meer ruimte voor radicale verbeelding.

DE VIER TRANSITIES VAN DOEN

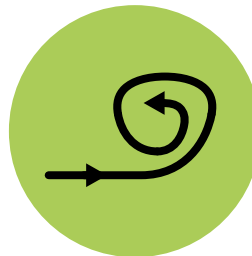
HET GEMEENSCHAPPELIJKE STAAT VOOROP

Veel zaken zijn van ons gemeenschappelijk, de 'commons', en daarmee van niemand afzonderlijk. Denk aan water, lucht en onze natuurlijke hulpbronnen. Maar ook aan publieke

ruimte, cultuur en erfgoed. Het gemeenschappelijke vraagt om samenwerking tussen mensen op basis van wederkerigheid. Een samenwerking die ervoor zorgt dat wat we gemeenschappelijk in bruikleen hebben ook in stand wordt gehouden.

Het gemeenschappelijke vraagt om samenwerking tussen mensen op basis van wederkerigheid.

Het gaat om delen en niet verdelen, dichtbij huis. Het gaat om het vormen van een gemeenschap. Op basis van gemeenschappelijke waarden, cultuur en sociale omgang. DOEN wil voorlopers ondersteunen die het gemeenschappelijke voorop stellen. Die alternatieve vormen van samenwerking stimuleren. Initiatieven die met anderen op zoek gaan naar nieuwe welvaartsmodellen. Modellen die niet alleen draaien om financiële groei, maar die zich baseren op gemeenschappelijkheid.

INNOVATIE EN CIRCULAIRE OPLOSSINGEN GAAN UITPUTTING VAN DE AARDE EN KLIMAATVERANDERING TEGEN

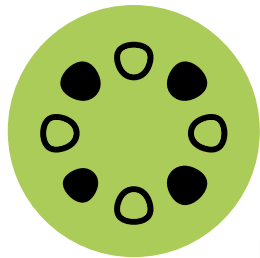
Wil de mensheid overleven, dan moeten we binnen de ecologische grenzen van de planeet komen en blijven.

Op dit moment veroorzaakt roofbouw van de aarde een veranderend klimaat, een massaal verlies van biodiversiteit en een gebrek aan grondstoffen. Dit heeft potentieel catastrofale gevolgen en leidt nu al tot sociale problemen en toenemende ongelijkheid. Om dit tegen te gaan zijn ingrijpende veranderingen noodzakelijk. Een massale overstap naar duurzame energie en naar een duurzaam voedselsysteem bijvoorbeeld. En een nieuwe en circulaire economie die solidair is en de focus op uitsluitend financieel economische groei achter zich laat.

Alternatieve, circulaire oplossingen versnellen, mee investeren en verdere innovatie stimuleren.

Gelukkig gaat de innovatie razendsnel. Er zijn veel nieuwe initiatieven, start-ups en (tijdelijke) netwerken

van veranderaars op kleine schaal die de potentie hebben om door te breken en bij te dragen aan deze transitie. DOEN gaat ze daar ook in de komende jaren bij helpen en wil daarbij snel grote stappen maken. Door alternatieve, circulaire oplossingen te versnellen, mee te investeren en door verdere innovatie te stimuleren.

NAAR EEN SOCIALE, INCLUSIEVE WERELD

Tegenstellingen tussen arm en rijk, tussen hoog- en laag opgeleid worden groter. Discriminatie en uitsluiting bestaan nog steeds.

Kwetsbare mensen hebben

moeite zich staande te houden in een

complexe samenleving.

De onderlinge betrokkenheid

is groot, iedereen is

onderdeel van de gemeenschap

en weet zich gewaardeerd.

DOEN zet zich in voor een sociale en inclusieve wereld, waarin iedereen zich thuis voelt. Mensen kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. De onderlinge betrokkenheid is groot, iedereen is onderdeel van de gemeenschap en weet zich gewaardeerd. Er is respect voor elkaar en diversiteit is een meerwaarde. De intrinsieke waardigheid staat voorop, niet hun economische waarde. Er is meer dan genoeg te DOEN!

RUIMTE VOOR RADICALE VERBEELDING

Radicale verbeelding is het vermogen om de wereld te verbeelden niet zoals deze is, maar zoals deze kan zijn. De kunst van deze verbeelding kan schoonheid

bieden, verwarring creëren en schijnbaar

onbetwiste waarheden bevragen. Alleen op die manier

kunnen we ons blijven verbazen en verwonderen. Radicale

verbeelding kan andere perspectieven zichtbaar maken, een

andere voorstelling van de wereld voorschotelen en sociale

innovatie in gang zetten.

Alleen op die manier kunnen

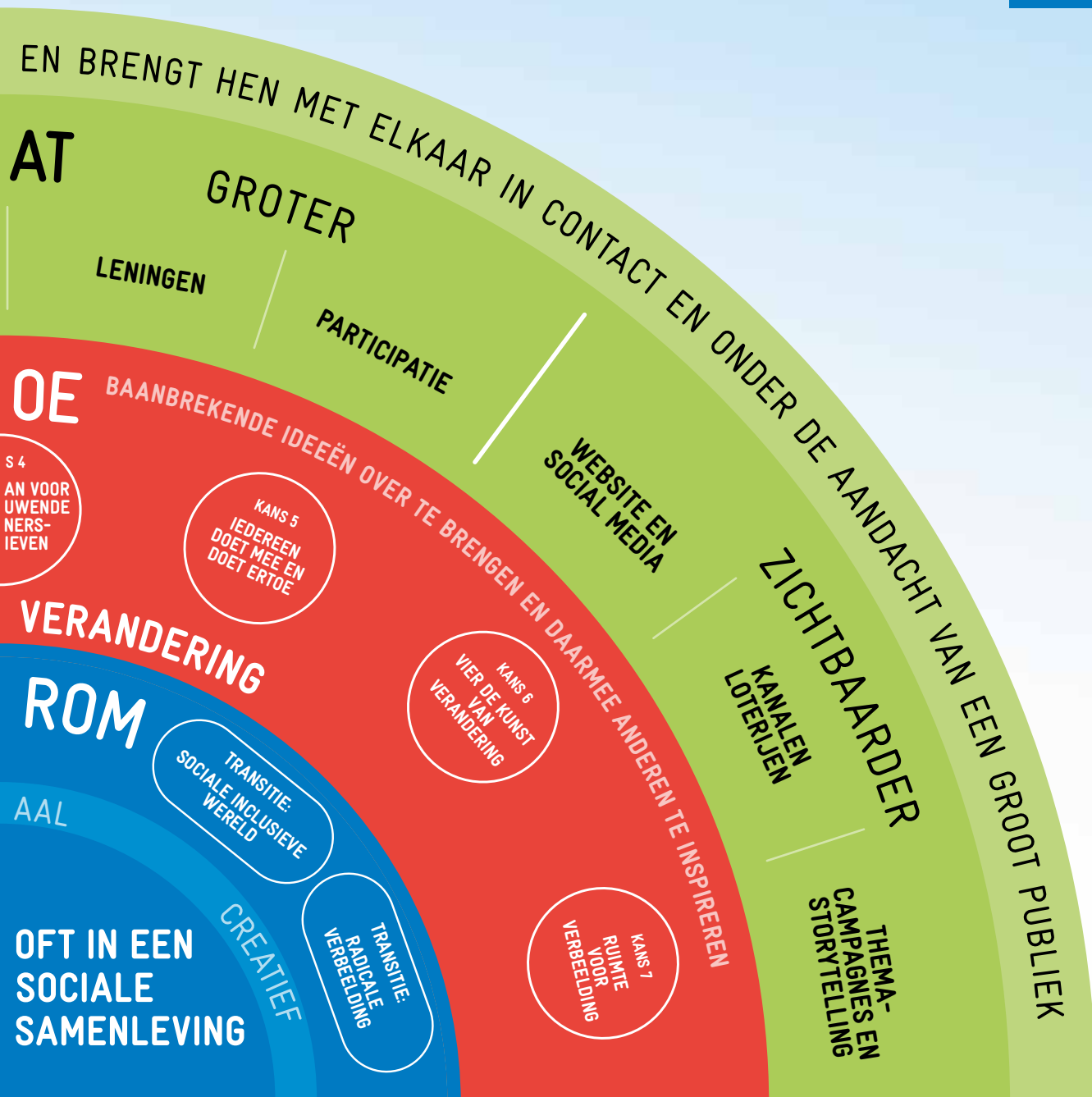
we ons blijven verbazen

en verwonderen.

DOEN wil ruimte voor denken over nieuwe systemen. Want zo vanzelfsprekend is dat niet. Nog genoeg machthebbers zitten niet te wachten op vrijdenkers. En ook binnen een harde markteconomie ligt ruimte voor radicale verbeelding onder vuur. Systemen dreigen altijd van de rails te lopen en hebben tegenspel nodig.

HET WAAROM, HOE EN WAT VAN DOEN IN DE KOMENDE 5 JAAR

7 KANSEN VOOR VERANDERING

1. TIJD VOOR EEN NIEUWE & CIRCULAIRE ECONOMIE

Van een lineaire, fossiele, op koolstof gebaseerde economie naar een circulaire, solidaire en herstellende economie.

2. DUURZAME ENERGIE VAN IEDEREEN

Iedereen ter wereld heeft de mogelijkheid om zelf energie op te wekken en te gebruiken.

3. NAAR EEN EERLIJK EN DUURZAAM VOEDSEL-SYSTEEM

Bijdragen aan de transitie naar een eerlijk en duurzaam voedselsysteem door het ondersteunen, verbinden en versterken van innovatieve koplopers die werken aan eerlijke en duurzame voedselinitiatieven.

DOEN wil 4 transitie versnellen die nodig zijn voor een groene, sociale en creatieve samenleving. Om gericht en strategisch aan deze transitie te werken, denkt DOEN in 7 Kansen voor Verandering. DOEN bouwt daarbij voort op de programma's van de afgelopen jaren, maar brengt ook meer focus aan.

DOEN richt zich op nieuwe experimenten, nieuwe voorlopers, nieuwe uitdagers die een bijdrage leveren waar verandering hard nodig is, voor het grijpen ligt of aanzienlijk versneld kan worden. DOEN kan het risico nemen en werkt op een ondernemende manier. De komende 5 jaar kunnen er nog kansen bij komen. Bestaande kansen kunnen ook van kleur verschieten en wellicht zelfs worden afgesloten. DOEN blijft open, pragmatisch en alert.

4. RUIMTE VOOR VER-NIEUWENDE BEWONERS-INITIATIEVEN

Bewoners nemen het heft in eigen hand en vergroten daarmee de sociale samenhang in de buurt.

5. IEDEREEN DOET MEE EN DOET ERTOE

Meedoen door werk en onderdeel zijn van de maatschappij is van groot belang. Iedereen verdient sociale contacten en de kans zich te ontwikkelen.

6. VIER DE KUNST VAN VERANDERING

Juist nu verrast BankGiro Loterij Fonds een breed en nieuw publiek met kunst die de wereld niet toont zoals deze is, maar zoals deze kan zijn.

7. VRIJE RUIMTE VOOR VERBEELDING

Vrije cultuur en media vergroten het verbeeldend vermogen van mensen in landen waar deze vrijheid onder druk staat.

1. TIJD VOOR EEN NIEUWE & CIRCULAIRE ECONOMIE

FOTO: SOPHIE DE VOS

ONGELIJK SPEELVELD VOOR SOCIALE ONDERNEMERS

Het huidige economische systeem met zijn focus op financiële groei en korte termijn winstmaximalisatie voldoet niet meer. Deze lineaire economie heeft verregaande negatieve maatschappelijke gevolgen. Met name omdat de sociale en ecologische kosten van productieprocessen nauwelijks worden doorberekend. Hierdoor is er geen gelijk speelveld voor sociale ondernemers en alternatieve bedrijfsmodellen. Deze problemen kunnen alleen in samenhang met elkaar worden aangepakt. De oplossing is in grote mate afhankelijk van het ontstaan van een nieuw economisch systeem. Een systeem

dat binnen de grenzen van het milieu blijft en dat niet alleen van financiële groei afhankelijk is. Dit is een circulaire en, daar waar mogelijk, regionale economie.

NAAR EEN NIEUWE EN CIRCULAIRE ECONOMIE IN DE PRAKTIJK

DOEN ziet kansen om bij te dragen aan deze noodzakelijke verandering van het economisch systeem. De wereld verandert snel en de contouren van een nieuwe economie worden steeds duidelijker. Deze nieuwe economie is circulair en herstellend. Ook houdt zij rekening met de draagkracht van de aarde en met de basisbehoefte van alle mensen op die

aarde. Naast de financiële waarde telt de ecologische, sociale en culturele waarde net zo zwaar mee. In deze economie opereren organisaties niet alleen vanuit een gedachte die door financiële winst gedreven is, maar speelt aandacht voor sociale- en milieuaspecten een even belangrijke rol.

Co-creatie in een gebied, keten of sector versterkt de verandering.

De nieuwe economie die DOEN voor ogen heeft, is bovendien een economie die ecologische en economische waarde toevoegt aan natuurlijke gebieden en gemeenschappen. Die levende systemen versterkt en natuurlijke kringlopen sluit op de juiste schaal. DOEN ziet ook kansen om consumptie- en productiepatronen verder te veranderen. Daarvoor is innovatie en creativiteit nodig. Co-creatie in een gebied, keten of sector versterkt de verandering. Door bijvoorbeeld bij het ontwerpen van producten al rekening te houden met demontage, hergebruik en gedeeld eigendom. Nieuwe eigendomsverhoudingen maken dat de producent verantwoordelijk blijft voor zijn producten. Zo blijven de grondstoffen altijd beschikbaar. DOEN richt zich op voorlopers die de komende jaren vooral de nieuwe economie in de praktijk brengen en op het creëren van een gelijk speelveld. DOEN focust zich bij deze kans op Nederland en daar waar baanbrekende innovaties plaatsvinden.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- DOEN gaat in totaal minimaal 45 duurzame voorlopers ondersteunen die circulaire en herstellende principes in de praktijk brengen. Dit zijn ondernemers, coöperaties en andere initiatieven die een duidelijke visie hebben op circulariteit. Deze ondernemers willen verder gaan dan

alleen negatieve impact verkleinen. Zij willen uiteindelijk toe naar een positieve impact;

- DOEN gaat in totaal minimaal 20 sectorversterkende organisaties ondersteunen zoals vernieuwende samenwerkingsverbanden en accelerators. Dit zijn initiatieven die gericht zijn op het wegnemen van belemmeringen en het vereffenen van het speelveld waardoor er meer ruimte ontstaat voor duurzame ondernemers in een nieuwe en circulaire economie;
- De beweging naar een nieuwe economie wordt groter door middel van deze concrete positieve voorbeelden die de verandering aanjagen. Minimaal 80% van de door DOEN ondersteunde initiatieven introduceren nieuwe spelregels (modellen, samenwerkingsvormen);
- Om duurzame voorlopers met elkaar te verbinden en om van elkaar te leren, organiseert DOEN tweejaarlijks een Nederlandse of internationale netwerkbijeenkomst;
- Sectoren die prioriteit hebben zijn bijvoorbeeld de bouw, de kleding- en de maakindustrie vanwege hun omvang, negatieve impact en zichtbaarheid voor het brede publiek.

BLUECITY

Het oude tropische zwembad Tropicana in Rotterdam is niet alleen een kweekgrond voor RotterZwam.

Met de steun van DOEN zorgt BlueCity dat er naast oesterzwammen ook circulaire ondernemers kunnen groeien. BlueCity is gebaseerd op het begrip 'Blue Economy' dat er kort samengevat vanuit gaat dat afval niet bestaat. Vanuit deze filosofie vinden ondernemers bij BlueCity een plek om te werken, experimenteren en ontvangen zij zakelijke ondersteuning (acceleration). Met lef en plezier maakt BlueCity van Tropicana een zwembad vol circulaire dromen, ambities en bovenal mogelijkheden. www.bluecity.nl

De Selco Foundation

2. DUURZAME ENERGIE VAN IEDEREEN

TOEGANG TOT SCHONE ENERGIE

Klimaatverandering is overal merkbaar. Extreme natuurverschijnselen komen steeds vaker voor en leiden tot migratiestromen. Duurzame energie-initiatieven van onderop zijn in opkomst. Ze zijn technisch steeds beter te realiseren, denk aan de ontwikkeling van smart grids en elektrische mobiliteit. Alternatieven voor gasgebruik in Nederland maken hun opmars, zoals de ontwikkeling van warmteopslag en –netten naast zon- en windenergie. De prijs van (duurzame) energie zal sterk blijven dalen. Maar wereldwijd zijn er nog steeds 1.1 miljard mensen zonder toegang tot schone energie, waarvan velen in

Oost-Afrika en India. Innovatieve modellen die decentraal duurzame energie opwekken, bieden mensen hier een schoon en betaalbaar alternatief voor vervuilende kerosine, en daarmee een kans op ontwikkeling. Technologie en innovatie zijn onmisbaar als versnellers in de overgang naar duurzame energie, zowel in Nederland als internationaal.

DUURZAME ENERGIE VAN IEDEREEN

De overgang naar duurzame energie moet en kan versneld worden. De techniek ontwikkelt zich razendsnel, maar de goedkope prijzen voor fossiele grondstoffen, huidige regelgeving en de inrichting van het huidige centrale

energiesysteem vertragen onnodig een snelle transitie. Alleen de overgang naar duurzame energie is voor DOEN niet genoeg. Het gaat ook om zeggenschap. DOEN wil dat iedereen in Nederland de mogelijkheid heeft om zelf energie op te wekken en te gebruiken. Als individu, of samen in een energiecoöperatie. Waarbij de focus ook moet liggen op energiebesparing; want wat niet gebruikt wordt, hoeft

De overgang naar duurzame energie moet versneld worden.

niet opgewekt te worden. Voorlopers als Current brengen deze nieuwe manier van energiegebruik samen. Er wordt al geëxperimenteerd om op lokaal niveau 'energiekringlopen' te realiseren door bijvoorbeeld Lomboxnet. Ook bieden ontwikkelingen in energieopslag en blockchain kansen om de energietransitie te versnellen.

De energietransitie beperkt zich niet tot Nederland. Ook in Oost-Afrika en India is de overgang naar duurzame energie essentieel. Toegang tot zonne-energie biedt naast licht als basisbehoefte mogelijkheden om in een beter levensonderhoud te voorzien. Bedrijven als Bboxx en M-KOPA zorgen ervoor dat producten zoals batterijen, opladers, tv's en airco's toegankelijk worden voor de allerarmste klanten in moeilijk te bereiken gebieden in Afrika. Daarnaast laten organisaties zoals de Selco Foundation zien dat energietoegang samenhangt met een betere gezondheid en educatie, en kan leiden tot een hoger inkomen. Toegang tot financiering is hierbij cruciaal.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- DOEN financiert duurzame initiatieven die op innovatieve wijze werken aan de overgang naar duurzame energie.

- DOEN gaat 35 organisaties direct ondersteunen;
- Twee miljoen mensen in Oost-Afrika en India krijgen toegang tot duurzame energie. Duurzame energie vergroot de positieve impact op levensonderhoud en – kwaliteit;
- Sectorversterkende organisaties werken als versnellers. DOEN ondersteunt 15 van deze organisaties, die ieder weer 20 andere initiatieven ondersteunen. Van deze 15 organisaties richt minstens 30% zich op lokale ondernemers. DOEN bereikt in totaal 300 organisaties;
- Met het ondersteunen van deze initiatieven wordt in 5 jaar 1.500.000 ton CO₂ bespaard;
- 20% van de door DOEN ondersteunde initiatieven vormen een voorbeeldfunctie voor de sector;
- DOEN zet zelf minstens twee initiatieven in gang zoals de DOEN Energie[s]topper, een nationale competitie voor ondernemers en bestaande bedrijven met innovatieve oplossingen;
- DOEN biedt via de loterijen toegang tot een breed platform om duurzame energie onder de aandacht te brengen.

DE SELCO FOUNDATION

De Selco Foundation zorgt dat toegang tot schone energie ook daadwerkelijk leidt tot groei in inkomen en betere levensomstandigheden. De Selco Foundation werkt hiervoor op verschillende terreinen, bijvoorbeeld op financieel gebied door het geven van een microlening of toegang tot nieuwe afzetmarkten. Technisch, door apparaten te ontwikkelen gebaseerd op zonne-energie die zorgen dat productie verhoogd wordt zoals bijvoorbeeld rijststrijpmachines. Sociaal, bijvoorbeeld door het geven van training over hoe deze apparaten te gebruiken. Daarnaast gebruikt De Selco Foundation zonne-energie ook als basis om gezondheid en educatie te verbeteren, onder andere door het ontwikkelen van medische apparatuur op zonne-energie. www.selco-india.com

3. NAAR EEN EERLIJK EN DUURZAAM VOEDSEL- SYSTEEM

Inspirafarms

FOTO: INSPIRAFARMS.COM

HET HUIDIGE VOEDSELSYSTEEM LEIDT TOT ARMOEDE EN KLIMAATVERANDERING

Voeding is de hoeksteen van duurzame ontwikkeling. Maar het huidige voedselsysteem biedt geen zekerheid voor iedereen. De voedselproductie is in 50 jaar in omvang weliswaar verdubbeld en het voedselpakket is gevarieerder geworden, maar het is ongelijk verdeeld. Tegelijkertijd heeft de productie van voedsel een grote impact op onze planeet en is het verantwoordelijk voor een kwart van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Landbouw is de belangrijkste oorzaak van tropische ontbossing en onttrekt 70% van al het zoetwater uit rivieren, meren en de bodem. De

wereldbevolking stijgt naar verwachting naar 9,6 miljard mensen in 2050. Om deze groeiende populatie op een duurzame manier te voeden moeten er drie belangrijke veranderingen plaatsvinden:

1. Het vinden van duurzame alternatieven die tegemoetkomen aan de wereldwijde stijging in voedingsbehoefte;
2. Het verkleinen van de impact van landbouw en veeteelt op klimaat, ecosystemen en water;
3. Met landbouw bijdragen aan inclusieve economische en sociale ontwikkeling.

NAAR EEN DUURZAAM, EERLIJK EN INCLUSIEF VOEDSELSYSTEEM

Er zijn kansen om de omslag naar een duurzaam, eerlijk en inclusief voedselsysteem te versnellen. Een voedselsysteem dat produceert zonder de planeet uit te putten. Technologie, innovatie en creativiteit spelen hierin een belangrijke rol. Denk aan het ontwikkelen van nieuwe voedingsalternatieven, het voorkomen van voedselverspilling door het verwerken van reststromen, of slimme duurzame productietechnieken voor boeren. Er is aandacht voor het sluiten van lokale kringlopen en nieuwe modellen die grondstoffen maximaal benutten. De keten is transparant en in balans; spelers werken nauwer samen en iedere schakel krijgt een eerlijk deel van de opbrengst. DOEN laat zien dat het anders kan door duurzame ondernemers en andere koplopers die werken aan een duurzaam voedselsysteem te steunen. DOEN richt zich hierbij op Nederland en Oost-Afrika, maar volgt het spoor van een keten waar nodig ook terug naar andere landen. De initiatieven in Oost-Afrika richten zich ook op economische en sociale vooruitgang.

Kansen om de omslag naar een
duurzaam, eerlijk en inclusief
voedselsysteem te versnellen.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- DOEN financiert duurzame ondernemers en duurzame bedrijfsmodellen die op innovatieve wijze werken aan de transitie naar een duurzaam voedselsysteem. DOEN gaat 35 duurzame ondernemers direct ondersteunen en verbindt zich voor langere tijd door te participeren in deze innovatieve bedrijven;

- DOEN gaat 15 sectorversterkende organisaties, zoals coöperaties, incubators, accelerators en fondsen ondersteunen om de voedseltransitie te versnellen. Iedere organisatie ondersteunt ieder 20 andere initiatieven, waarmee we in totaal 300 organisaties bereiken;
- Om duurzame voorlopers met elkaar te verbinden en van elkaar te laten leren organiseert DOEN tweejaarlijks een netwerkbijeenkomst in Nederland en Oost-Afrika;
- 20% van de door DOEN ondersteunde initiatieven heeft een voorbeeldfunctie voor de sector.
- Duurzaam en eerlijk voedsel en kennis daarover wordt via de ondernemers en Loterijen bij consumenten onder de aandacht gebracht.

INSPIRAFARMS

InspiraFarms zijn mobiele, energiezuinige koelinstallaties voor melk, groente en fruit. Kleinschalige boeren in onder andere Oost-Afrika maken hier gebruik van. Omdat de afstand van land tot markt groot is, is het moeilijk voor deze boeren om te voldoen aan internationale voedselstandaarden. Met InspiraFarms kunnen boeren ter plekke hun producten opslaan, koelen en later exporteren. De koeling voldoet aan alle vereisten van de internationale markt, waardoor ook grote Westerse bedrijven producten afnemen van kleine groente- en fruittelers.

www.inspirafarms.com

4. RUIMTE VOOR VERNIEUWENDE BEWONERS- INITIATIEVEN

Zorgvrijstaat

VAN OPGELEGDE VERANTWOORDELIJKHEID NAAR EIGEN INITIATIEF

In Nederland zijn er groeiende tegenstellingen in de samenleving tussen arm en rijk en hoog- en laag-opgeleiden. Niet iedereen kan meekomen in de complexe, geïndividualiseerde samenleving. Het debat over immigratie is sterk gepolariseerd en het is voor nieuwkomers een uitdaging om een nieuw leven op te bouwen in Nederland. Op het platteland nemen de voorzieningen af terwijl het inwonersaantal in de steden blijft groeien. Bezuinigingsmaatregelen in de

gezondheidszorg en de sociale sector hebben grote gevolgen voor mensen. De overheid trekt zich meer terug, waarbij de verantwoordelijkheid meer bij de burger komt te liggen. Tegelijkertijd bewegen burgers ook zelf en zijn er vernieuwende bewonersinitiatieven die het heft in eigen handen nemen en groeien en bloeien.

STIMULEREN CREATIEVE EN ONDERNEMENDE BEWONERSINITIATIEVEN

DOEN ondersteunt vernieuwende bewonersinitiatieven financieel en met de inzet van kennis en haar netwerk.

FOTO: PAUL VAN DER BLOM

DOEN draagt bij aan veerkrachtige, sociale gemeenschappen.

DOEN richt zich op initiatieven waarbij bewoners een actieve rol nemen, waar creativiteit en ondernemerschap centraal staan, waar lokaal draagvlak is en diverse groepen bewoners bereikt worden. Op die manier draagt DOEN bij aan veerkrachtige, sociale gemeenschappen in heel Nederland. Bewoners kunnen het heft in eigen handen nemen. Dat gebeurt op heel verschillende manieren: ontmoetingsplekken voor en door de buurt, buurtcoöperaties en bewonersbedrijven. Meer gemeenschapszin en je welkom voelen, daar draait het om. DOEN besteedt daarbij extra aandacht aan het bereiken van kwetsbare bewoners. Ook zij moeten de kans krijgen om mee te doen.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- DOEN financiert ondernemende, creatieve en vernieuwende sociale initiatieven waarbij bewoners zich actief inzetten om meer betrokkenheid en leefbaarheid in de samenleving te realiseren. DOEN financiert per jaar 40 nieuwe initiatieven (totaal 200 in 5 jaar). 75% van de organisaties die DOEN steunt groeit in aantal actieve betrokkenen binnen de looptijd;
- 6.000 mensen nemen het heft in eigen hand door zelf vernieuwende bewonersinitiatieven op te zetten. Bewoners leggen nieuwe sociale contacten, voelen zich meer betrokken en thuis in hun woonomgeving. Dit betekent een versterking van sociale cohesie, verbondenheid en leefbaarheid in buurten en dorpen in heel Nederland;
- Binnen bewonersinitiatieven wordt vaak gekeken naar groene en creatieve middelen om mensen samen te brengen, zoals bijvoorbeeld buurttuinen of collectieven waar ook kunstenaars bij betrokken zijn;

- DOEN verwacht dat een tiental experimenten in 5 jaar tijd navolging vindt. Het ontwikkelen van een duurzaam bewonersinitiatief kost tijd. DOEN steunt daarom een aantal initiatieven voor langere periode om meer impact te genereren;
- DOEN brengt verhalen van bewoners naar buiten om zo de impact van projecten te laten zien. DOEN gaat ook de relatie naar de loterijen zoeken.

ZORGVRIJSTAAT

Zorgvrijstaat organiseert mensen in het zorgen voor elkaar. De Zorgvrijstaat werkt in de Rotterdamse wijken het Oude Westen, Middeland en het Nieuwe Westen. Daar worden samen met bewoners en organisaties voorzieningen opgezet die aansluiten bij lokale behoeften. Dit zijn bijvoorbeeld gemeenschappelijke buurtmaaltijden, een rollatorspreekuur (waarbij klussende buurtbewoners langs verzorgingshuizen gaan en kleine reparaties uitvoeren) en een hulpstructuur voor mensen met schulden of andere financiële zorgen. Het doel is een zorgcoöperatie in Rotterdam-West die een stem heeft in inkoop van zorg en (beleids)keuzes. www.zorgvrijstaat.wixsite.com/zorgvrijstaat

5. IEDEREEN DOET MEE EN DOET ERTOE

MEER KWETSBARE MENSEN MAAR OOK MEER SOCIAAL ONDERNEMERS

In Nederland is er een proces van decentralisatie en beleidsverandering aan de gang. Sinds 2015 zijn de nieuwe Jeugdwet, Participatiewet en Wet Maatschappelijke

Ondersteuning van kracht waardoor gemeenten direct verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van haar inwoners. Eigen verantwoordelijkheid is daarmee steeds meer bij burgers komen te liggen. Maar niet iedereen komt daarin mee. Dat betekent dat mensen buiten de

boot vallen, zich eenzaam voelen, geïsoleerd leven, in sociaal-economische problemen verkeren of buiten het arbeidsproces vallen. Hierdoor worden nog meer mensen op zichzelf aangewezen.

DOEN ziet dat steeds meer ondernemers sociaal willen ondernemen. Deze ondernemingen zetten zich in voor economische en maatschappelijke participatie van kwetsbare groepen mensen in de samenleving. Inclusie is nog altijd niet de norm, maar dat is wel het doel van DOEN.

IEDEREEN DOET MEE EN DOET ERTOE

DOEN ziet een kans in het stimuleren van arbeids- en maatschappelijke participatie waardoor de sociale netwerken van mensen versterkt worden. Vooral voor diegenen bij wie dat niet vanzelfsprekend is. Daardoor hebben zij mogelijkheden om mee te doen en zich gewaardeerd te voelen. DOEN ondersteunt ondernemende, creatieve en vernieuwende sociale initiatieven die kwetsbare mensen een plek geven in de maatschappij. Dat kan door middel van de stap naar werk, of andere vormen van participatie waarin persoonlijke ontwikkeling centraal staat. Daarbij is aandacht voor mensen die niet kunnen werken, bijvoorbeeld ouderen of vluchtelingen van belang. Ook zij moeten de kans krijgen om mee te doen om eenzaamheid of uitsluiting te voorkomen.

Iedereen moet kunnen
meedoen om eenzaamheid of
uitsluiting te voorkomen.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- DOEN financiert per jaar 35 nieuwe initiatieven (totaal 175 in 5 jaar). 75% van de organisaties die DOEN steunt vergroot binnen de looptijd hun omzet;

- Daardoor krijgen circa 4.000 mensen de kans om weer mee te doen aan de maatschappij. Dit betekent voor hen een belangrijke verbetering van de kwaliteit van leven. Een significante meerderheid van deelnemers ontwikkelt zich zowel persoonlijk als professioneel. Zij krijgen meer zelfvertrouwen en kunnen weer sociale relaties opbouwen;
- DOEN verwacht dat een tiental vooruitstrevende projecten navolging zullen vinden. Het vergt een lange adem voordat het zover is. DOEN steunt daarom een aantal initiatieven voor langere periode om meer impact te genereren. De droom van een samenleving waarbij inclusie de norm is komt daardoor dichterbij;
- DOEN wil de initiatieven sterker maken door knelpunten in wet- en regelgeving aan te kaarten en de juiste ingangen te zoeken om deze aan te pakken. Daarbij werkt DOEN goed samen met kenniscentra en belangenorganisaties;
- DOEN focust in de communicatie op het naar buiten brengen van persoonlijke verhalen die inspireren.

REFUGEE COMPANY

Refugee Company is een bijzondere organisatie, gevestigd in de oude Bijlmerbajes in Amsterdam, die praktische en creatieve oplossingen aandraagt voor vluchtelingen in Nederland. Ze geloven in de talenten van mensen en helpen hen deze te benutten.

Dit doet Refugee Company op allerlei verschillende manieren, zoals bijvoorbeeld met het bedrijf Jalla Jalla! dat een eigen T-shirt lijn ontwerpt en in de markt zet. Vluchtelingen met een creatieve achtergrond kunnen binnen Refugee Company hun talenten inzetten en verder ontwikkelen en ontdekken hoe ze hun professionele leven in Nederland kunnen oppakken. Dat versnelt hun deelname aan de samenleving. www.refugeecompany.com

6. VIER DE KUNST VAN VERANDERING

Studio Manon van Hoeckel

FOTO: MANON VAN HOECKEL

BELANGRIJKE ROL VOOR KUNSTENAARS IN POLARISERENDE SAMENLEVING

Kunstenaars, ontwerpers en culturele instellingen kunnen als vrijdenkers, als radicale verbeelders, een belangrijke rol spelen om een andere, betere wereld te laten zien of te laten ervaren. Dit wordt echter onder andere beperkt door instrumenteel marktdenken over kunst en cultuur met onvoldoende ruimte voor experiment, eigenheid, verschil en pluraliteit.

VIER DE KUNST VAN VERANDERING

Het BankGiro Loterij Fonds (BGLF) geeft ruim baan aan grensverleggende kunst die door heel Nederland een breed en veelal nieuw publiek verwondert. Zij toont de wereld niet zoals deze is, maar zoals deze kan zijn. Kunst als motor voor verandering. BGLF wil niet alleen publiek bereiken als actieve deelnemers bij maatschappelijk betrokken kunst en cultuur: om radicale verbeelding te stimuleren wil het ook nieuwe publieksgroepen, kunstinstellingen en maatschappelijke partijen inspireren.

Ruim baan aan
grensverleggende kunst.

Zo wordt de relevantie van kunst en cultuur vergroot. Deze maatschappelijke betrokkenheid van de kunstenaars komt voort uit een persoonlijke motivatie om iets met de wereld te delen en daarmee anderen te raken, waarbij veranderingen in de samenleving aanleiding zijn voor projecten. BGLF ondersteunt met name kunstenaars en instellingen door heel Nederland die bewust of onbewust maatschappelijke issues betrekken in hun kunstpraktijk. Ook bevordert BGLF de actieve betrokkenheid van het publiek en de diversiteit ervan.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- Jaarlijks ondersteunt BGLF 70 creatieve initiatieven in Nederland, de komende vijf jaar in totaal zo'n 350.

Hiermee worden in vijf jaar tijd maar liefst 10 miljoen mensen aan publiek bereikt;

- Het aantal actieve deelnemers aan dit soort initiatieven is jaarlijks meer dan 200.000;
- Deelnemers van de BankGiro Loterij krijgen jaarlijks de gelegenheid tot het bijwonen van ten minste 5 à 6 bijzondere experiences (>25 in vijf jaar tijd);
- In het kunstaanbod is over vijf jaar de ruimte voor diverse verhalen en perspectieven aantoonbaar vergroot. Door de thema's die kunstenaars behandelen, treedt ook verandering op in het gedrag en ontwikkeling van mensen op het gebied van bijvoorbeeld energie, voedsel, zorg of onderwijs. Hierbij maakt DOEN verbindingen met initiatieven uit andere kansen, zoals New Material Award, Label Breed en Dutch Design Week, waar ontwerpers en kunstenaars nieuwe ideeën over duurzaamheid kunnen presenteren;
- Een meerderheid van de initiatieven zorgt aantoonbaar voor een andere blik op de wereld bij publiek, actieve deelnemers en voor verandering bij bedrijven en organisaties uit andere sectoren. Zij vindt navolging en inspireert de culturele en andere sectoren.

STUDIO MANON VAN HOECKEL – IN LIMBO EMBASSY

Kunstproject 'In Limbo Embassy' is een reizende ambassade voor vluchtelingen, asielzoekers en ongedocumenteerden tussen wal en schip (in limbo). Het project wil de Nederlandse samenleving bewust maken van de situatie en uitnodigen om mee te denken met de vluchtelingen zélf. Tegelijk zoeken de ambassadeurs gaten in de wet zodat de vluchtelingen toch aan het werk kunnen, bijvoorbeeld door de verkoop van staatsieportretten of hun uitgeprinte verhaal. In Limbo Embassy creëert bewustwording over hun situatie, bevraagt het huidige systeem en betreft de samenleving in het vraagstuk. www.inlimboembassy.org

7. MEER VRIJE RUIMTE VOOR VERBEELDING

Caravane Culturelle
Pour La Paix

SOCIALE COHESIE ONDER DRUK IN LANDEN IN CRISES

DOEN werkt direct in een aantal Afrikaanse en Arabische landen aan de versterking van de cultuur- en mediasector. In deze gebieden staat de vrijheid van meningsuiting onder druk. Oorzaken daarvan zijn dictatoriale regimes, oorlogen en extremisme. Door deze crises staat ook de sociale cohesie in deze landen onder druk. Er is een groeiende kloof tussen arm en rijk. Mensen trekken weg uit deze landen. Bovendien is er een gebrek aan middelen. Tegelijk is er ook een groeiende beweging van zelforganisatie en collectieve initiatieven. Als deze bewegingen impact willen genereren is vrije denkruimte noodzakelijk. Cultuur biedt deze ruimte. Daarom is de opbouw van een culturele sector zo belangrijk.

De vrijheid van meningsuiting staat onder druk.

MEER VRIJE RUIMTE VOOR VERBEELDING

DOEN wil het verbeeldend vermogen van mensen in een aantal landen in Afrika en de Arabische wereld via cultuur en media vergroten. Dat houdt in dat iedereen mag en kan zijn wie hij of zij is. En dat iedereen de samenleving vorm kan geven op zijn of haar manier. Dat betekent meer ruimte om te dromen, denken en ontroerd te raken. Cultuur en vrije media zijn daarbij cruciaal. Deze verandering is inclusief. Iedereen kan meedoen. We bekijken de ontwikkeling in een specifiek land vanuit een eigen model voor culturele ontwikkeling gebaseerd op verhalen van eindgebruikers over wat cultuur teweeg kan brengen.

GROTER, STERKER, ZICHTBAARDER

- Versterking culturele sector: per jaar 30 cultuurinitiatieven ondersteund waarbij 6.000 professionals en 1.500.000 mensen als publiek bereikt worden;

- Versterking mediasector. Bereik: per jaar 2 mediaorganisaties indirect ondersteund via Media Development Investment Fund. 10.000.000 mensen krijgen jaarlijks toegang tot vrije media in de landen waar de persvrijheid onder druk staat;
- Vrije ruimtes: drie plekken waar radicale verbeelding en vrijheid van expressie kunnen plaatsvinden;
- 50 kunstenaars / artiesten per jaar hebben toegang tot de regionale en internationale markt;
- Tenminste twee organisaties per regio per jaar ondersteund die de jonge generatie versterken;
- Arts Collaboratory: beweging van beeldende kunst organisaties voor sociale verandering in Afrika, Azië en Latijns Amerika versterkt;
- Via Arts Collaboratory en de Most Significant Change methode experimenteert DOEN met een werkwijze die meer op gemeenschappelijk en gelijkwaardigheid berust;
- Toegenomen samenwerking tussen kunstenaars, organisatoren in Afrika en internationaal.

CARAVANE CULTURELLE POUR LA PAIX

De Caravane Culturelle pour la Paix is een culturele karavaan voor de vrede die langs festivals en vluchtelingenkampen reist in Mali, Marokko, Mauritanië, Niger en Burkina Faso. De karavaan biedt tegenwicht tegen de crisis in Mali en de Sahara en heeft grote symbolische en inhoudelijke waarde. Het draagt een concrete boodschap van samenwerking en eenheid uit. Het geeft vluchtelingen en bewoners een positief doel in de dagelijkse ellende. Voor het eerst sinds lange tijd worden de oude routes in de Sahara weer gebruikt voor een positieve culturele samenwerkingen niet voor drugs, extremisme of criminaliteit.

www.culturalcaravanforpeace.org

PARTICIPEREN VANUIT DOEN PARTICIPATIES

Vanuit het idee, 'subsidiëren waar nodig en participeren waar mogelijk' geeft DOEN met investeringen starters met grote sociale en duurzame potentie een kans de wereld écht te veranderen. En dat werkt. Zoals bij Seepje, dat in meer dan 800 winkels vloeibaar wasmiddel verkoopt, gemaakt uit Nepalese wasnoten tegen een eerlijke prijs. Of brouwerij de Prael die met een tweede brouwerij in totaal 200 mensen met een psychiatrische achtergrond aan werk helpt. In de afgelopen vijf jaar steeg het aantal participaties naar meer dan 50 met een waarde van meer dan 180 miljoen euro, vooral door het succes van ProCredit Holding.

Het aantal ondernemers dat op een 'eerlijke' manier wil ondernemen stijgt en steeds meer ondernemers starten een duurzaam bedrijf. Was DOEN vroeger een van de weinige investeerders met groene en sociale doelen, nu starten steeds meer anderen met 'Impact Investeren'. Deze investeerders geven veelal groeikapitaal aan ondernemers die de meest risicovolle fase achter zich hebben gelaten.

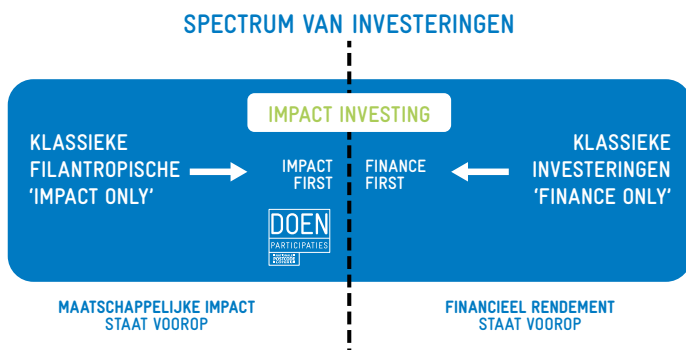
Het ontbreekt veel van deze financiers aan kennis, expertise en ervaren personeel. Om meer maatschappelijke waarde te creëren en voor toekomstige groei heeft DOEN een team van vier impact investment managers, een analist en teammedewerker.

Eind 2016 zijn alle investeringen ondergebracht in DOEN Participaties, de investeringsmaatschappij van Stichting DOEN.

In de komende jaren gaat DOEN Participaties:

- De zichtbaarheid vergroten, om daarmee:
 - anderen te inspireren;
 - andere financiers te laten zien dat het anders kan;
 - ondernemers met een gedurfd sociaal en duurzaam plan DOEN Participaties beter te laten vinden;
 - de zichtbaarheid van de ondernemers die we steunen te vergroten.
- Positieve en negatieve ervaringen delen om de sector te versterken;

- Meer beginnende initiatieven een kans geven: jaarlijks veertien investeringen waarvan minstens zes nieuwe, deels vanuit het groeiende Postcode Lottery Green Challenge Fonds;
- Betere ondersteuning geven in financiën, HR en het aantrekken van kapitaal om impact te vergroten. Door samen te werken met pro bono advocaten, financieel specialisten, accelerators en incubators en een eigen groep experts die aan DOEN verbonden is;
- De infrastructuur meer openstellen voor andere investeerders gericht op groene en sociale ondernemers. In de komende jaren komen hierdoor tientallen miljoenen euro's extra beschikbaar voor groene en sociale ondernemers;
- Het netwerk van investeringen versterken door regelmatig netwerkevents te organiseren;
- Een portefeuille opbouwen van nieuwe participaties terwijl bestaande worden verkocht als de rol van DOEN is uitgespeeld. De extra opbrengst die dit oplevert, wordt ingezet om nieuwe ondernemers met baanbrekende ideeën te steunen. Het verwachte resultaat over 2018 en 2019 van respectievelijk 11 miljoen euro en 7 miljoen euro investeert DOEN Participaties in nieuwe starters.

Bron: Allemaal Sociaal 3.0 - S. Serneels, P. Colruyt e.a.

ProCredit
H O L D I N G

De grootste participatie, ProCredit Holding, is in december 2016 naar de beurs in Frankfurt gegaan. Hiermee kan de groep van ethische banken voor het MKB kapitaal aantrekken om haar toekomstige groei te financieren en tegelijkertijd voldoen aan de kapitaaleisen van de Duitse toezichthouder. De groep laat een gezonde winst zien en onder andere door de snelgroeiende 'groene' financieringen draagt de groep sterk bij aan de doelstellingen van DOEN. DOEN heeft een belang van ongeveer 13%.

Current, naast DOEN Participaties de tweede dochter van DOEN, ontwikkelt zich verder tot het energiebedrijf van de toekomst dat een belangrijke rol speelt in de energietransitie in Nederland. Het levert groene energie uit Nederland tegen inkoopprijs. En het helpt klanten zelf groene stroom op te wekken, mee te doen aan duurzame energieopwekking elders en hun energieverbruik te minimaliseren. Het aantal klanten dat meedoet in de transitie stijgt snel van 120.000 begin 2017 naar het doel van 500.000 in 2022. De zichtbaarheid via Feyenoord sponsoring draagt hier sterk aan bij.

DE VERANDERKRACHT VAN ONZE VERHALEN

DOEN ondersteunt haar voorlopers niet alleen met geld en netwerk. Via haar eigen kanalen en die van de Goede Doelen Loterijen bereikt zij een enorm publiek. Zo kregen projecten van DOEN in de afgelopen vijf jaar 123 keer aandacht in de televisie-uitzendingen van de loterijen, zoals Miljoenenjacht, Sterren op het DOEK, Utopia, Eén tegen 100 en Koffietijd. Ook in de huis-aan-huis-mailings van de Postcode Loterij liggen projecten van DOEN bij miljoenen huishoudens op de deurmat.

In deze vijf jaar groeide de aandacht voor de online- en social media kanalen van DOEN. De website trok ruim 415.000 bezoekers en met name op Twitter verenigde meer dan 5.000 voorlopers zich bij DOEN.

POSITIONERING

DOEN positioneert zich als krachtige en innovatieve aanjager van voorlopers op groen, sociaal en creatief gebied. DOEN is betrokken, toont lef, neemt risico, verbindt en zorgt dat iedereen kan meedoen.

In de kernboodschap illustreert DOEN niet alleen de resultaten van de projecten die binnen de 7 Kansen voor Verandering worden ondersteund of ondersteund zijn. DOEN roept ook op tot meedoen. DOEN claimt en communiceert waar mogelijk de meetbare bijdrage aan de transitie en impact. Daarnaast wordt de visuele identiteit van DOEN opnieuw bekeken.

COMMUNICATIETRENDS, TRANSITIES & STRATEGISCHE COMMUNICATIE

Ook de komende vijf jaar zet DOEN krachtige communicatie in om de initiatieven zichtbaarder en toegankelijk te maken voor een groot publiek.

- **Storytelling** vormt de drijvende kracht van communicatie. Hierin komen aansprekende voorbeelden uit het veld, initiatiefnemers die de wereld veranderen of eindgebruikers aan bod zodat nog meer mensen geïnspireerd raken om mee te doen;
- **Verbinding met relevante stakeholders.** Communicatie speelt een belangrijke rol in het onderhouden van de relatie met de **verschillende stakeholders** van DOEN en hun verschillende belangen en behoeftes;
- **Voor het aantrekken van nieuwe aanvragen,** speelt context een belangrijke rol. DOEN zet in op doelgroepgerichte communicatie, met eigen taal, middelen en kanalen;
- **Social media.** Hoe meer DOEN vanuit één organisatie communiceert over het inspelen op kansen voor transitie, hoe eerder het tipping point bereikt wordt;
- **Waar mogelijk zoekt DOEN het publieke debat op en positioneert zich als opiniemaker** op urgente onderwerpen binnen de thema's Groen, Sociaal en Creatief.

LOTERIJEN: DE BELANGRIJKSTE STAKEHOLDER VAN DOEN

Medewerkers: Via heldere en thematische communicatie weet DOEN te inspireren, bijvoorbeeld door een terugkerende ontbijtlezing, een podcast of een thematische nieuwsbrief.

Kraamkamerrol: DOEN speelt een belangrijke rol bij het groter maken van initiatieven door hen te verbinden met de loterijen. Deze unieke bijdrage van DOEN krijgt extra aandacht.

Deelnemers: Via de loterijen bereikt en inspireert DOEN miljoenen deelnemers en communiceert DOEN een duidelijke call to action.

DE WAARDEN VAN DOEN

De waarden die richting geven aan de waarden van DOEN zijn essentieel voor het succes van DOEN

Lef: DOEN neemt risico omdat het kans geeft op verandering.

Betrokken: Steun is meer dan geld geven en de betrokkenheid van DOEN is een positieve stimulans voor de initiatiefnemers.

Verbindend: Samen valt er meer te bereiken.

Ondernemend: Aanmoedigen, ruimte geven, veranderen waar nodig en ondersteunen.

Fun: DOEN wordt blij van inspirerende voorlopers en werkt met veel plezier aan haar missie.

VOORBEELD VAN KRAAMKAMERROL DOEN: COMMONLAND

Landschapsherstel van uitgeputte grond is een cruciale stap in het tegengaan van klimaatverandering. Commonland doet dit door in samenwerking met alle betrokken partijen projecten te ontwikkelen en te implementeren op basis van duurzame business modellen. DOEN ondersteunt de organisatie in 2013 met een pilot. In 2016 is Commonland vaste beneficiënt geworden van de Postcode Loterij.

DE MENSEN VAN DOEN

AANPAK DOEN

Het team bepaalt het succes en de veranderkracht van DOEN in hoge mate. Stakeholders noemen het team toegankelijk, risicobereid, flexibel en beschikkend over kennis van zaken (bron Ecorys evaluatie 2017).

Het gaat dan om de inhoudelijke kennis, de kennis over de ontwikkelingen in de sector en/of, in geval van opkomende landen, de culturele context.

De flexibiliteit, of het pragmatisme, van DOEN wordt in diverse evaluaties genoemd. Kansrijke initiatieven gaan niet verloren om bureaucratische redenen maar worden juist geacommodeerd.

DOEN werkt efficiënt met een relatief kleine organisatie (27FTE voor ruim 250 goedgekeurde projecten per jaar). In de afgelopen jaren heeft DOEN de kernprocessen laten evalueren en waar nodig verbeterd (zoals digitaal aanvragen, het beoordelingsproces en het monitoringproces). Ook zijn alle programma's geëvalueerd.

SAMENWERKING GOEDE DOELEN LOTERIJEN

DOEN en de Goede Doelen Loterijen delen het streven naar een betere wereld. De speciale relatie wordt verder uitgediept en verstevigd met als focus:

- De kraamkamerrol: DOEN financiert in vroege fase voorlopers die zich kunnen doorontwikkelen tot

beneficiënt van de Goede Doelen Loterijen;

- Duurzame en sociale prijzen: verhogen van het aantal duurzame en sociale prijzen vanuit voorlopers van DOEN laat deelnemers meedoen en versterkt voorlopers;
- Gezamenlijke projecten: met andere beneficiënten aanvragen voor Extra Projecten of Droomfonds om meer impact te creëren;
- Zichtbaarder maken: gebruik maken van de communicatiekanalen van de loterijen;
- Good Operations: samen verduurzamen en inclusief zijn;
- Elkaar inspireren met bijvoorbeeld lunchlezingen, Planet and People Vision, projectbezoeken of het uitwisselen van netwerken.

LEREN, INNOVEREN EN PROFESSIONALISEREN

DOEN ontwikkelt zich:

- Transitiedenken: voor het verankeren van het transitiedenken werkt DOEN met transitie-experts. Centraal staan daarbij de transities die DOEN wil bereiken. Via de Kansen van Verandering vindt DOEN nieuwe wegen om daar te komen.
- DOEN gemeenschappelijk ('commons')
 - o De voorlopers die DOEN ondersteunt zijn gericht op het verstevigen van elementen en waarden die gemeenschappelijk zijn in onze wereld: natuur, klimaat, cultuur, gelijkheid. Er ligt een enorme innovatiekracht binnen de 3 thema's Groen, Sociaal en Creatief. De komende jaren verwacht DOEN steeds meer cross- overs van initiatieven die bijvoorbeeld duurzaam én sociaal zijn (b.v. Taxi Electric). DOEN wil expliciet voorlopers

stimuleren die nieuwe denk- en werkwijzen ontwikkelen die het gemeenschappelijke in de brede zin voorop stellen. Met een innovatieve werkwijze pakt DOEN dit breed op.

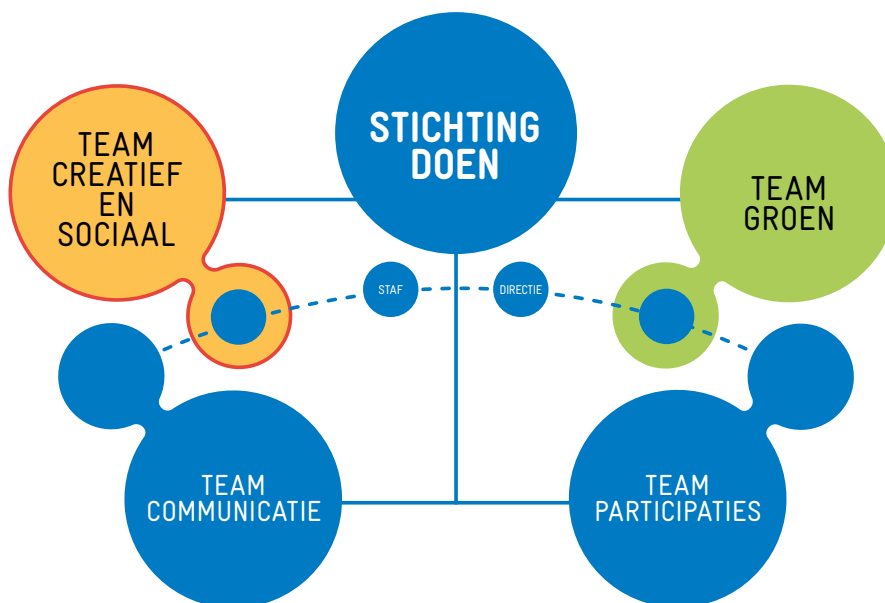
- Innovatie
 - door een gestroomlijnd aanvraagproces krijgt het team meer tijd voor het transitiegericht werken. Ook overweegt DOEN 'open calls' op een bepaald thema.
 - DOEN experimenteert met andere vormen van project-beoordeling (b.v. peer-review, crowd-support). Dit brengt nieuw perspectief en verhoogt mogelijk de kwaliteit.
- Impactleertraject
 - DOEN brengt duidelijker in kaart wat de impact is van de activiteiten zodat inzichtelijk is of DOEN de juiste initiatieven steunt en de gewenste doelstellingen haalt. Een belangrijk ontwikkelpunt volgens evaluaties. Met de focus op gewenste transitie is dit nog belangrijker.
 - Invoeren van het impactleertraject dat eind 2016 is gestart. Op basis van de Theory of Change van de

7 Kansen voor Verandering, worden in Q3/Q4 2017 de impact indicatoren vastgesteld. De database (Squirrel), de formulieren, de rapportage en de werkprocessen worden daarop aangepast.

PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

Alle medewerkers van DOEN krijgen volop de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Dit is belangrijk voor de professionaliteit maar ook voor de mobiliteit. Ontwikkeling gebeurt niet alleen op 'skills' maar ook op competenties. Er wordt gewerkt met een competentiemodel waarop medewerkers zich verbeteren. Het werken met 'on the job' feedback is belangrijk. Samenwerking tussen teams wordt gestimuleerd (meelezen, projectgroepjes, projectbezoeken, impactleer traject, DOEN gemeenschappelijk etc.). DOEN'ers zijn verbindend, betrokken en ondernemend.

Elke dag werken DOEN'ers met lef en plezier !

DE MIDDELEN VAN DOEN

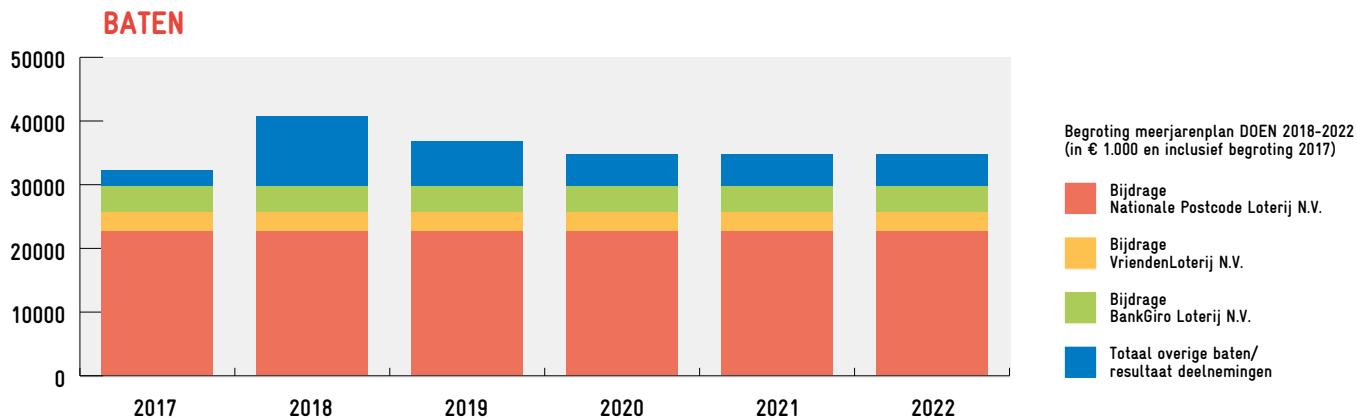
OPBRENGSTEN

DOEN kan een bijdrage aan vier transities leveren dankzij de verwachte bijdragen van de Nationale Postcode Loterij (€ 22,5 miljoen per jaar), de BankGiro Loterij (€ 4,15 miljoen) en de VriendenLoterij (€ 3,0 miljoen). De bijdragen worden aangevuld met enige rente-inkomsten op leningen. Daarnaast komt er resultaat uit de deelneming DOEN Participaties, vooral uit resultaat op verkochte participaties en fondsen. Deze opbrengst is moeilijk te voorspellen. Voor 2018 en 2019 nog onderbouwd, voor de jaren daarna een schatting. Daarnaast heeft DOEN Participaties inkomsten uit dividend (met name ProCredit Holding) en enige rente op leningen en banktegoeden.

40 MILJOEN EURO NAAR DOELSTELLINGEN

Met de opbrengsten tussen de € 35 en € 40 miljoen per jaar werkt DOEN aan de verschillende doelstellingen van DOEN. Zowel in het bieden van een communicatieplatform aan gesteunde initiatieven, als de groene, sociale en creatieve doelen van DOEN. De opbrengsten worden zoveel mogelijk in het jaar van ontvangst besteed.

Voor communicatie is ongeveer € 4,5 miljoen beschikbaar. Daarmee krijgen de voorlopers zichtbaarheid en een podium in veelbekeken TV programma's, huis-aan-huis mailings en internet uitingen van de Goede Doelen Loterijen en via de website, publicaties en social media van DOEN zelf.

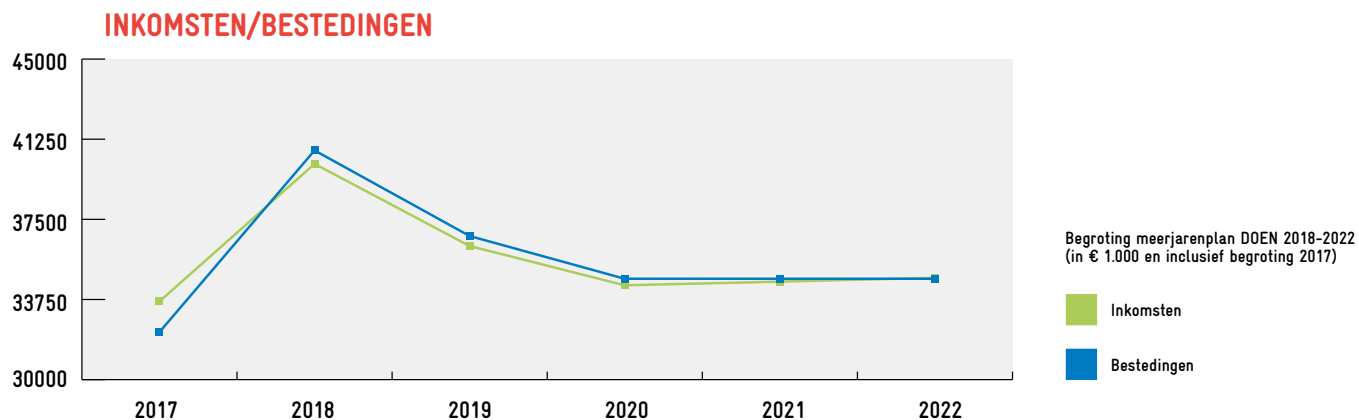
Voor de kansen die we met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij benutten, is jaarlijks € 16 miljoen beschikbaar, voor die vanuit de BankGiro Loterij € 3 miljoen en vanuit de VriendenLoterij € 2,5 miljoen. DOEN verstrekt in aantal vooral subsidies en een veel kleiner aantal aan leningen. DOEN Participaties verstrekt participaties en converteerbare leningen. Naast communicatie, subsidies en leningen gaat een deel van de opbrengsten naar de uitvoering hiervan, zoals salarissen, huisvesting, IT etc. Ongeveer € 2,5 miljoen per jaar. Deze kosten stijgen met gemiddeld 5% per jaar. Totaal besteden we meer dan € 28 miljoen per jaar aan de verschillende doelstellingen.

De kosten voor beheer en administratie groeien met eenzelfde 5% per jaar tot € 850 duizend in 2022. Uit de beschikbare middelen ondersteunen we Qurrent om kortlopende liquiditeitstekorten te dekken. In de komende 5 jaar voor een maximaal bedrag van ongeveer € 15 miljoen.

Het resultaat dat dan nog beschikbaar is wordt gebruikt om de activiteiten van DOEN Participaties te laten groeien. Het resultaat wordt in principe opnieuw gebruikt om in nieuwe groene en sociale ondernemers te investeren. Daarmee groeit de omvang van DOEN participaties mee met de toegenomen impactpotentie.

**De opbrengsten worden
zoveel mogelijk in het jaar van
ontvangst besteed.**

In de onderstaande grafiek zijn de bestedingen van DOEN uitgesplitst naar bestemming. Afgezet tegen de inkomsten blijft een bescheiden resultaat over na investeringen dat aan de vrije reserve wordt toegevoegd. In 2022 wordt daar weer op ingeteerd.

DE MIDDELEN VAN DOEN

Begroting meerjarenplan DOEN 2018-2022

(in € 1.000 en inclusief begroting 2017)

BATEN	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten uit acties van derden						
- Nationale Postcode Loterij N.V.	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
- VriendenLoterij N.V.	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
- BankGiro Loterij N.V.	4.150	4.150	4.150	4.150	4.150	4.150
	29.650	29.650	29.650	29.650	29.650	29.650
Overige baten/resultaat deelnemingen						
- Rente inzake financiële vaste activa	45	50	50	50	50	50
- Rentebaten en rentelasten	30	25	20	20	20	20
- Overige baten / resultaat deelnemingen	2.500	11.000	7.000	5.000	5.000	5.000
- Totaal overige baten/resultaat deelnemingen	2.575	11.075	7.070	5.070	5.070	5.070
TOTAAL BATEN	32.225	40.725	36.720	34.720	34.720	34.720

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TRANSPORT TOTAAL BATEN	32.225	40.725	36.720	34.720	34.720	34.720
BESTEED AAN DOELSTELLING						
<i>Communicatie:</i>						
- Publicitaire ondersteuning van initiatieven	4.575	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
- Uitvoeringskosten	354	372	390	410	430	452
	4.929	4.872	4.890	4.910	4.930	4.952
<i>Bestedingen binnen de thema's</i>						
Gefinancierd met bijdragen van de Nationale Postcode Loterij N.V.						
- Financieringen	15.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000
- Uitvoeringskosten	1.337	1.404	1.474	1.548	1.625	1.706
	16.337	17.404	17.474	17.548	17.625	17.706
Gefinancierd met bijdragen van de VriendenLoterij N.V.						
- Financieringen	2.530	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
- Uitvoeringskosten	240	252	265	278	292	306
	2.770	2.752	2.765	2.778	2.792	2.806
Gefinancierd met bijdragen van de BankGiro Loterij N.V.						
- Financieringen	2.980	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
- Uitvoeringskosten	351	369	387	406	427	448
	3.331	3.369	3.387	3.406	3.427	3.448
- Totaal besteed aan doelstelling	27.367	28.396	28.516	28.642	28.774	28.912
BEHEER EN ADMINISTRATIE						
- Kosten beheer en administratie	667	700	735	772	811	851
SOM DER LASTEN	28.034	29.096	29.251	29.414	29.585	29.764
RESULTAAT	4.191	11.629	7.469	5.306	5.135	4.956
Nettobestemming financiering activa doelstelling	5.625	11.000	7.000	5.000	5.000	5.000
RESULTAAT NA NETTO BESTEMMING FINANCIERING ACTIVA DOELSTELLING	-1.434	629	469	306	135	-44

WWW.DOEN.NL